

przez sakramenty wtajemniczenia chrześcijańskiego w coraz większym stopniu osiągają skarby życia Bożego i postępują w kierunku doskonałej miłości”³.

Artykuł pierwszy

SAKRAMENT CHRZTU

1213 Chrzest święty jest fundamentem całego życia chrześcijańskiego, bramą życia duchowego (*vitae spiritualis ianua*) i bramą otwierającą dostęp do innych sakramentów. Przez chrzest zostajemy wyzwoleni od grzechu i odrodzeni jako synowie Boży, stajemy się członkami Chrystusa oraz zostajemy wszczępieni w Kościół i stajemy się uczestnikami jego posłania⁴: „Chrzest jest prawidłowo i słusznie określany jako sakrament odrodzenia przez wodę i w słowie”⁵.

I. Jak jest nazywany ten sakrament?

628 1214 Jest nazywany *chrztem* ze względu na główny obrzęd, przez który jest wypełniany: chrzcić (gr. *baptizein*) oznacza: „zanurzyć, pogrążyć”; „zanurzenie” w wodzie jest symbolem pogrzebania katechumena w śmierci Chrystusa, z której powstaje przez zmartwychwstanie z Nim⁶ jako „nowe stworzenie” (2 Kor 5, 17; Ga 6, 15).

1257 1215 Sakrament ten jest także nazywany „*obmyciem odradzającym i odnawiającym w Duchu Świętym*” (Tt 3, 5), ponieważ oznacza i urzeczywistnia narodzenie z wody i z Ducha, bez którego nikt „nie może wejść do Królestwa Bożego” (J 3, 5).

1243 1216 „Obmycie to nazywane jest *oświeceniem*, ponieważ ci, którzy otrzymują pouczenie (katechetyczne), zostają oświeceni w duchu...”⁷ Ochrzczony, otrzymawszy w chrzcie Słowo, „światłość prawdziwą, która oświeca każdego człowieka” (J 1, 9), „po oświeceniu”⁸ staje się „synem światłości”⁹ i samą „światłością” (Ef 5, 8):

Chrzest jest najpiękniejszym i najwspanialszym darem Boga... Nazywamy go darem, łaską, zanurzeniem, namaszczeniem, oświeceniem, szatą niezniszczalno-

³ Paweł VI, konst. apost. *Divinae consortium naturae*; por. *Obrzędy wtajemniczenia chrześcijańskiego dorosłych*, Praenotanda, 1-2.

⁴ Por. Sobór Florencki: DS 1314; KPK, kan. 204, § 1; 849; KKKW, kan. 675, § 1.

⁵ Katechizm Rzymski, 2, 2, 5.

⁶ Por. Rz 6, 3-4; Kol 2, 12.

⁷ Św. Justyn, *Apologia*, 1, 61: PG 6, 421.

⁸ Por. Hbr 10, 32.

⁹ Por. 1 Tes 5, 5.

ści, obmyciem odradzającym, pieczęcią i wszystkim, co może być najcenniejsze. *Darem* – ponieważ jest udzielany tym, którzy nic nie przynoszą; *laską* – ponieważ jest dawany nawet tym, którzy zawinili; *zanurzeniem* – ponieważ grzech zostaje pogrzebany w wodzie; *namaszczeniem* – ponieważ jest święty i królewski (a królów się namaszczało); *oświeceniem* – ponieważ jest jaśniejącym światłem; *szatą* – ponieważ zakrywa nasz wstyd; *obmyciem* – ponieważ oczyszcza; *pieczęcią* – ponieważ strzeże nas i jest znakiem panowania Boga¹⁰.

II. Chrzest w ekonomii zbawienia

Zapowiedzi chrztu w Starym Przymierzu

1217 W liturgii Wigilii Paschalnej, podczas *blogosławieństwa wody chrzcielnej*, Kościół uroczyście przypomina wielkie wydarzenia historii zbawienia, które były już zapowiedziami misterium chrztu:

Boże, Ty niewidzialną mocą dokonujesz rzeczy niezwykłych przez sakramentalne znaki. Ty w ciągu dziejów zbawienia przygotowałeś wodę przez Ciebie stworzoną, aby wyrażała łaskę chrztu świętego¹¹.

1218 Od początku świata woda, zwyczajne i przedziwne stworzenie, jest źródłem życia i płodności. Pismo święte widzi ją „osłoniętą” przez Ducha Świętego¹²:

344, 694

Na początku świata Twój Duch unosił się nad wodami, aby już wtedy woda nabrała mocy uświęcania¹³.

1219 Kościół widział w arce Noego obraz zbawienia przez chrzest. W niej bowiem „niewielu, to jest osiem dusz, zostało uratowanych przez wodę” (1 P 3, 20).

701, 845

Ty nawet w wodach potopu dałeś nam obraz odrodzenia, bo ten sam żywiol położył kres występkom i dał początek cnotom¹⁴.

1220 Woda źródłana symbolizuje życie, a woda morska jest symbolem śmierci, dlatego mogła być zapowiedzią misterium Krzyża. Ze względu na tę symbolikę chrzest oznacza udział w śmierci Chrystusa.

1010

1221 Przede wszystkim przejście przez Morze Czerwone, będące prawdziwym wyzwoleniem Izraela z niewoli egipskiej, zapowiada wyzwolenie, jakiego dokonuje chrzest:

¹⁰ Św. Grzegorz z Nazjanzu, *Orationes*, 40, 3-4: PG 36, 361 C.

¹¹ Mszał Rzymski, Wigilia Paschalna, Poświęcenie wody chrzcielnej.

¹² Por. Rdz 1, 2.

¹³ Mszał Rzymski, Wigilia Paschalna, Poświęcenie wody chrzcielnej.

¹⁴ Tamże.

Ty sprawiłeś, że synowie Abrahama przeszli po suchym dnie Morza Czerwonego, aby naród wyzwolony z niewoli faraona stał się obrazem przyszłej społeczności ochrzczonych¹⁵.

1222 Wreszcie zapowiedzią chrztu jest przejście przez Jordan; przez to wydarzenie lud Boży otrzymuje dar Ziemi obiecanej potomstwu Abrahama, będący obrazem życia wiecznego. Obietnica tego błogosławionego dziedzictwa wypełnia się w Nowym Przymierzu.

Chrzest Chrystusa

1223 Wszystkie zapowiedzi Starego Przymierza zostają wypełnione w Chrystusie Jezusie. Rozpoczyna On swoje życie publiczne od przyjęcia chrztu w Jordanie z rąk Jana Chrzciciela¹⁶. Po swoim zmartwychwstaniu Jezus daje Apostołom taki nakaz: „Idźcie więc i nauczajcie wszystkie narody, udzielając im chrztu w imię Ojca i Syna, i Ducha Świętego. Uccie je zachowywać wszystko, co wam przykazałem” (Mt 28, 19-20)¹⁷.

536 1224 Chociaż chrzest św. Jana był przeznaczony dla grzeszników, nasz Pan poddał się mu dobrowolnie, aby „wypełnić wszystko, co sprawiedliwe” (Mt 3, 15). Ten gest Jezusa jest przejawem Jego „ogołocenia”¹⁸. Duch, który unosił się nad wodami pierwszego stworzenia, zstępuje wówczas na Chrystusa, zapowiadając nowe stworzenie, a Ojciec ukazuje Jezusa jako swego „umiłowanego Syna”¹⁹.

766 1225 Przez swoją Paschę Chrystus otworzył wszystkim ludziom źródła chrztu. Istotnie, Jezus mówił o swojej męce, którą miał wycierpieć w Jerozolimie, jako o „chrzcie”, którym miał być ochrzczony²⁰. Krew i woda, które wypłynęły z przebitego boku ukrzyżowanego Jezusa²¹, są zapowiedzią chrztu i Eucharystii, sakramentów nowego życia²². Od tej chwili możliwe jest „narodzenie się z wody i z Ducha”, by wejść do Królestwa Bożego (J 3, 5).

Zobacz, gdzie jesteś ochrzczony, skąd pochodzi chrzest, jeśli nie z krzyża Chrystusa, ze śmierci Chrystusa. Tu jest cała tajemnica: Chrystus cierpiał za ciebie. W Nim jesteś odkupiony, w Nim jesteś zbawiony²³.

¹⁵ Mszał Rzymski, Wigilia Paschalna, Poświęcenie wody chrzcielnej.

¹⁶ Por. Mt 3, 13.

¹⁷ Por. Mk 16, 15-16.

¹⁸ Por. Flp 2, 7.

¹⁹ Por. Mt 3, 16-17.

²⁰ Por. Mk 10, 38; Łk 12, 50.

²¹ Por. J 19, 34.

²² Por. 1 J 5, 6-8.

²³ Św. Ambroży, *De sacramentis*, 2, 2, 6: PL 16, 425-426.

Chrzest w Kościele

1226 Kościół celebrował chrzest i udzielał go od dnia Pięćdziesiątnicy. Istotnie, św. Piotr mówi do tłumu poruszonego jego przepowiadaniem: „Nawróćcie się i niech każdy z was ochrzci się w imię Jezusa Chrystusa na odpuszczenie grzechów waszych, a weźmiecie w darze Ducha Świętego” (Dz 2, 38). Apostołowie i ich współpracownicy udzielają chrztu każdemu, kto wierzy w Jezusa: Żydom bojącym się Boga i poganom²⁴. Chrzest zawsze wiąże się z wiarą: „Uwierz w Pana Jezusa, a zbawisz siebie i swój dom” – oświadcza św. Paweł swojemu strażnikowi w Filipi. Opowiadanie mówi dalej: „Natychmiast przyjął chrzest wraz z całym swym domem” (Dz 16, 31-33). 849

1227 Według św. Pawła Apostoła człowiek wierzący ma przez chrzest udział w śmierci Chrystusa, zostaje z Nim pogrzebany i powstaje z martwych: 790

My wszyscy, którzyśmy otrzymali chrzest zanurzający w Chrystusa Jezusa, zostaliśmy zanurzeni w Jego śmierć. Zatem przez chrzest zanurzający nas w śmierć, zostaliśmy razem z Nim pogrzebani po to, abyśmy i my wkroczyli w nowe życie (Rz 6, 3-4)²⁵.

Ochrzczeni „przyoblekli się w Chrystusa”²⁶. Dzięki Duchowi Świętemu chrzest jest obmyciem, które oczyszcza, uświęca i usprawiedliwia²⁷.

1228 Chrzest jest więc obmyciem wodą, w którym „niezniszczalne nasienie” słowa Bożego przynosi życiodajny skutek²⁸. Św. Augustyn powie o chrzcie: „Słowo łączy się z elementem materialnym i powstaje sakrament”²⁹.

III. Jak celebrować się sakrament chrztu?

Wtajemniczenie chrześcijańskie

1229 Gdy ktoś chciał stać się chrześcijaninem, musiał – od czasów apostołskich – przejść pewną drogę i wtajemniczenie złożone z wielu etapów. Można tę drogę przejść szybciej lub wolniej. Zawsze powinna ona zawierać kilka istotnych elementów: głoszenie słowa, przyjęcie Ewangelii, które pociąga za sobą nawrócenie, wyznanie wiary, chrzest, wylanie Ducha Świętego, dostęp do Komunii eucharystycznej.

²⁴ Por. Dz 2, 41; 8, 12-13; 10, 48; 16, 15.

²⁵ Por. Kol 2, 12.

²⁶ Por. Ga 3, 27.

²⁷ Por. 1 Kor 6, 11; 12, 13.

²⁸ Por. 1 P 1, 23; Ef 5, 26.

²⁹ Św. Augustyn, *In Evangelium Johannis tractatus*, 80, 3.

1248 1230 Wtajemniczenie to w ciągu wieków i w różnych okolicznościach ulegało wielu zmianom. W pierwszych wiekach Kościoła wtajemniczenie chrześcijańskie było bardzo rozbudowane i obejmowało długi okres *katechumenatu* oraz szereg obrzędów przygotowawczych, które wyznaczały liturgicznie drogę przygotowania katechumenalnego. Jego zwieńczeniem była celebrowanie sakramentów wtajemniczenia chrześcijańskiego.

13 1231 Tam gdzie chrzest dzieci stał się w szerokim zakresie zwyczajną formą celebrowania tego sakramentu, wszystko to stało się jednym obrzędem, który zawiera w sposób bardzo skrócony przygotowujące etapy wtajemniczenia chrześcijańskiego. Chrzest dzieci ze swej natury wymaga *katechumenatu pochrzcielnego*. Nie chodzi tylko o późniejsze nauczanie, lecz także o konieczny rozwój łaski chrztu w miarę dorastania osoby. Temu celowi powinien służyć *katechizm*.

1204 1232 Sobór Watykański II przywrócił w Kościele łacińskim „wielostopniowy katechumenat dorosłych”³⁰. Jego obrzędy znajdują się w *Ordo initiationis christianae adultorum* (1972). Sobór pozwala zresztą, by „oprócz tego, co zawiera tradycja chrześcijańska”, w krajach misyjnych dopuszczano „te elementy wtajemniczenia, które są w użyciu danego narodu, o ile dadzą się dostosować do obrzędów chrześcijańskich”³¹.

1290 1233 Obecnie zatem we wszystkich obrządkach łacińskich i wschodnich wtajemniczenie chrześcijańskie dorosłych rozpoczyna się od przyjęcia ich do katechumenatu i osiąga swój punkt kulminacyjny w jednej celebrowaniu udzielania trzech sakramentów: chrztu, bierzmowania i Eucharystii³². W obrządkach wschodnich wtajemniczenie chrześcijańskie dzieci zaczyna się od chrztu, po którym bezpośrednio następuje bierzmowanie i Eucharystia, gdy tymczasem w obrządku rzymskim wtajemniczenie trwa przez lata katechezy i kończy się później bierzmowaniem i Eucharystią, która jest jej szczytowym punktem³³.

Mistagogia celebrowania

1234 Znaczenie i łaska sakramentu chrztu ukazują się jasno w obrzędach jego celebrowania. Uczestnicząc w nich z uwagą, śledząc czynności i słowa tej celebrowania, wierni są wprowadzani w całe bogactwo tego, co ten sakrament oznacza i co urzeczywistnia w każdym neoficie.

617 2157 1235 *Znak krzyża* na początku celebrowania wyciska pieczęć Chrystusa na tym, który ma do Niego należeć, i oznacza łaskę odkupienia, jaką Chrystus nabył dla nas przez swój Krzyż.

1122 1236 *Głoszenie słowa Bożego* oświeca kandydatów i zgromadzenie prawdą objawioną i pobudza ich do udzielania odpowiedzi wiary, nieodłącznej od chrztu. Chrzest jest bowiem w szczególny sposób „sakramentem wiary”, ponieważ jest sakramentalnym wejściem w życie wiary.

³⁰ Sobór Watykański II, konst. *Sacrosanctum Concilium*, 64.

³¹ Tamże, 65; por. 37-40.

³² Por. Sobór Watykański II, dekret *Ad gentes*, 14; KPK, kan. 851; 865; 866.

³³ Por. KPK, kan. 851, § 2; 868.

- 1237 Ponieważ chrzest oznacza wyzwolenie od grzechu i od kusiciela, czyli diabła, dlatego wypowiada się nad kandydatem *egzorcyzm* (lub kilka egzorcyzmów). Namaszcza się go olejem katechumenów lub celebrans kładzie na niego rękę, a on w sposób wyraźny wyrzeka się Szatana. Tak przygotowany kandydat do chrztu może *wyznać wiarę Kościoła*, której zostanie „powierzony” przez chrzest³⁴. 1673 189
- 1238 *Woda chrzcielna* zostaje poświęcona przez modlitwę epikletyczną (albo podczas obrzędów chrztu, albo w czasie Wigilii Paschalnej). Kościół prosi Boga, by przez swojego Syna i mocą Ducha Świętego zstąpił na tę wodę, aby ci, którzy zostaną w niej ochrzczeni, „narodzili się z wody i z Ducha” (J 3, 5). 1217
- 1239 Następuje wówczas *istotny obrzęd* sakramentu – *chrzest* w sensie ścisłym. Oznacza on i urzeczywistnia śmierć dla grzechu i wejście w życie Trójcy Świętej przez upodobnienie do Misterium Paschalnego Chrystusa. W sposób najbardziej znaczący dokonuje się chrztu przez trzykrotne zanurzenie w wodzie chrzcielnej. Już od starożytności może on być także udzielany przez trzykrotne polanie wodą głowy kandydata. 1214
- 1240 W Kościele łacińskim trzykrotnemu polaniu wodą towarzyszą słowa szafarza: „N., ja ciebie chrzczę w imię Ojca i Syna, i Ducha Świętego”. W liturgiach wschodnich katechumenowi zwróconemu w kierunku wschodnim kapłan mówi: „N., słuگو Boży, jesteś chrzczony w imię Ojca i Syna, i Ducha Świętego”. Przy wzywaniu każdej z Osób Trójcy Świętej kapłan zanurza kandydata w wodzie i podnosi go z niej. 1214
- 1241 *Namaszczenie krzyżem świętym*, wonnym olejem poświęconym przez biskupa, oznacza dar Ducha Świętego dla neofity. Stał się on chrześcijaninem, to znaczy „namaszczonym” przez Ducha Świętego, wszczepionym w Chrystusa, który jest namaszczony jako kapłan, prorok i król³⁵. 1294, 1574 783
- 1242 W liturgii Kościołów wschodnich po udzieleniu chrztu następuje namaszczenie, które jest sakramentem chryzmacji (bierzmowanie). W liturgii rzymskiej zapowiada ono drugie namaszczenie krzyżem świętym, którego udzieli biskup. Będzie to sakrament bierzmowania, który niejako „umacnia” i dopełnia namaszczenie chrzcielne. 1291
- 1243 *Biała szata* symbolicznie ukazuje, że ochrzczoney „przyoblekł się w Chrystusa”³⁶ i zmartwychwstał z Chrystusem. *Świeca* zapalona od paschału oznacza, że Chrystus oświecił neofitę i że ochrzczeni są w Chrystusie „światłem świata” (Mt 5, 14)³⁷. 1216
- Nowo ochrzczoney jest już dzieckiem Bożym w Jedynym Synu. Może odmawiać modlitwę dzieci Bożych: „Ojcze nasz”. 2769

³⁴ Por. Rz 6, 17.

³⁵ Por. *Obrzędy chrztu dzieci*, 62.

³⁶ Por. Ga 3, 27.

³⁷ Por. Flp 2, 15.

1292 1244 *Pierwsza Komunia eucharystyczna*. Neofita, który stał się dzieckiem Bożym i przywdział szatę godową, zostaje przyjęty „na ucztę godów Baranka” i otrzymuje pokarm nowego życia – Ciało i Krew Chrystusa. Kościoły wschodnie zachowują żywą świadomość jedności wtajemniczenia chrześcijańskiego, udzielając Komunii świętej wszystkim nowo ochrzczone i bierzmowanym, nawet małym dzieciom, w nawiązaniu do słów Chrystusa: „Pozwólcie dzieciom przychodzić do Mnie, nie przeszkadzajcie im” (Mk 10, 14). Kościół łaciński, który dopuszcza do Komunii świętej dopiero po dojściu do używania rozumu, wyraża otwarcie chrztu na Eucharystię w ten sposób, że przybliża ochrzczone dziecko do ołtarza dla odmówienia modlitwy „Ojcze nasz”.

1245 *Uroczyste błogosławieństwo* kończy obrzęd udzielania chrztu. Podczas chrztu niemowląt szczególne miejsce zajmuje błogosławieństwo matki.

IV. Kto może przyjąć chrzest?

1246 „Zdolny do przyjęcia chrztu jest każdy człowiek, jeszcze nie ochrzczone”³⁸.

Chrzest dorosłych

1247 Od początków Kościoła chrzest dorosłych jest praktykowany najczęściej tam, gdzie dopiero od niedawna głosi się Ewangelię. Katechumenat (przygotowanie do chrztu) zajmuje wówczas ważne miejsce. Jako wprowadzenie w wiarę i życie chrześcijańskie powinien uzdalniać do przyjęcia Bożych darów w chrzcie, bierzmowaniu i Eucharystii.

1230 1248 Katechumenat, czyli formacja katechumenów, ma na celu umożliwienie im, w odpowiedzi na Bożą inicjatywę i w łączności z konkretną wspólnotą eklezjalną, osiągnięcia dojrzałości w nawróceniu i wierze. Polega on na kształtowaniu całego życia chrześcijańskiego, przez które „uczniowie łączą się z Chrystusem, swoim Nauczycielem. Katechumeni powinni więc być właściwie wtajemniczeni w misterium zbawienia, praktykowanie obyczajów ewangelicznych i świętych obrzędów celebrowanych w następujących po sobie okresach, a także wprowadzani w życie wiary, liturgii i miłości Ludu Bożego”³⁹.

1259 1249 Katechumeni „są już... połączeni z Kościołem, pochodzą z domu Chrystusa, i nierzadko wiodą już życie nacechowane wiarą, nadzieją

³⁸ KPK, kan. 864; KKKW, kan. 679.

³⁹ Sobór Watykański II, dekret *Ad gentes*, 14; por. *Obrzędy wtajemniczenia chrześcijańskiego dorosłych*, 19 i 98.

i miłością”⁴⁰. „Matka Kościół już jak na swoich rozciąga na nich miłość i troskę”⁴¹.

Chrzest dzieci

1250 Dzieci, rodząc się z upadłą i skażoną grzechem pierworodnym naturą, również potrzebują nowego narodzenia w chrzcie⁴², aby zostały wyzwolone z mocy ciemności i przeniesione do Królestwa wolności dzieci Bożych⁴³, do której są powołani wszyscy ludzie. Czysta darmość łaski zbawienia jest szczególnie widoczna przy chrzcie dzieci. Gdyby Kościół i rodzice nie dopuszczali dziecka do chrztu zaraz po urodzeniu, pozbawialiby je bezcennej łaski stania się dzieckiem Bożym⁴⁴. 403 1996

1251 Rodzice chrześcijańscy powinni uznać, że taka praktyka odpowiada także ich roli opiekunów życia, powierzonej im przez Boga⁴⁵.

1252 Praktyka chrztu dzieci od niepamiętnych czasów należy do tradycji Kościoła; wyraźne jej świadectwa pochodzą z II wieku. Jest jednak bardzo możliwe, że od początku przepowiadania apostołskiego, gdy całe „domy” przyjmowały chrzest⁴⁶, chrzczono także dzieci⁴⁷.

Wiara i chrzest

1253 Chrzest jest sakramentem wiary⁴⁸. Wiara jednak potrzebuje wspólnoty wierzących. Poszczególni wierni mogą wierzyć jedynie w wierze Kościoła. Wiara wymagana do chrztu nie jest wiarą doskonałą i dojrzałą, ale pewnym zaczątkiem, który ma się rozwijać. Gdy katechumeni lub rodzice chrzestni słyszą pytanie: „O co prosicie Kościół Boży?”, odpowiadają: „O wiarę!” 1123 168

1254 U wszystkich ochrzczonych, dzieci i dorosłych, *po* chrzcie wiara powinna wzrastać. Dlatego co roku podczas Wigilii Paschalnej Kościół celebrowie odnowienie przyrzeczeń chrztu. Przygotowanie do chrztu stawia człowieka jedynie na progu nowego życia. Chrzest jest źródłem nowego życia w Chrystusie, z którego wypływa całe życie chrześcijańskie. 2101

⁴⁰ Sobór Watykański II, dekret *Ad gentes*, 14.

⁴¹ Sobór Watykański II, konst. *Lumen gentium*, 14; por. KPK, kan. 206; 788.

⁴² Por. Sobór Trydencki: DS 1514.

⁴³ Por. Kol 1, 12-14.

⁴⁴ KPK, kan. 867; KKKW, kan. 686, § 1.

⁴⁵ Por. Sobór Watykański II, konst. *Lumen gentium*, 11; 41; konst. *Gaudium et spes*, 48; KPK, kan. 774, § 2; 1136.

⁴⁶ Por. Dz 16, 15. 33; 18, 8; 1 Kor 1, 16.

⁴⁷ Por. Kongregacja Nauki Wiary, instr. *Pastoralis actio*: AAS 72 (1980) 1137-1156.

⁴⁸ Por. Mk 16, 16.

1311 1255 Aby mogła rozwijać się łaska chrztu, ważna jest pomoc rodziców. Na tym polega także rola *rodziców chrzestnych*, którzy powinni być głęboko wierzący, a także zdolni i gotowi służyć pomocą nowo ochrzczoneму, zarówno dziecku, jak dorosłemu, na drodze życia chrześcijańskiego⁴⁹. Ich misja jest prawdziwą funkcją eklezjalną (*officium*)⁵⁰. Cała wspólnota eklezjalna ponosi częściowo odpowiedzialność za rozwój i zachowywanie łaski otrzymanej na chrzcie.

V. Kto może chrzcić?

1239-1240 1256 Zwyczajnym szafarzem chrztu jest biskup i prezbiter, a w Kościele łacińskim także diakon⁵¹. W razie konieczności może ochrzcić każda osoba, nawet nie ochrzczona, mająca wymaganą intencję, używając trynitarniej formuły chrzcielnej⁵². Wymagana intencja polega na tym, aby chcieć uczynić to, co czyni Kościół, gdy chrzci. Kościół widzi uzasadnienie tej możliwości w powszechnej woli zbawczej Boga⁵³ oraz konieczności chrztu do zbawienia⁵⁴.

VI. Konieczność chrztu

1129 1257 Sam Pan potwierdza, że chrzest jest konieczny do zbawienia⁵⁵. Dlatego też polecił On swoim uczniom głosić Ewangelię i chrzcić wszystkie narody⁵⁶.
161, 846 Chrzest jest konieczny do zbawienia dla tych, którym była głoszona Ewangelia i którzy mieli możliwość proszenia o ten sakrament⁵⁷. Kościół nie zna oprócz chrztu innego środka, by zapewnić wejście do szczęścia wiecznego. Stara się więc nie zaniedbywać otrzymanego od Pana nakazu, by „odradzać z wody i z Ducha Świętego” wszystkich, którzy mogą być ochrzczeni. *Bóg związał zbawienie z sakramentem chrztu, ale sam nie jest związany swoimi sakramentami.*

2473 1258 Kościół zawsze zachowywał głębokie przekonanie, że ci, którzy ponoszą śmierć za wiarę, nie otrzymawszy chrztu, zostają ochrzczeni przez swoją śmierć dla Chrystusa i z Chrystusem. *Chrzest krwi*, podobnie jak *chrzest pragnienia*, przynosi owoce chrztu, nie będąc sakramentem.

⁴⁹ Por. KPK, kan. 872-874.

⁵⁰ Por. Sobór Watykański II, konst. *Sacrosanctum Concilium*, 67.

⁵¹ Por. KPK, kan. 861, § 1; KKKW, kan. 677, § 1.

⁵² Por. KPK, kan. 861, § 2.

⁵³ Por. 1 Tm 2, 4.

⁵⁴ Por. Mk 16, 16; Sobór Florencki: DS 1315; 646; KPK, kan. 861, § 2.

⁵⁵ Por. J 3, 5.

⁵⁶ Por. Mt 28, 19-20; Sobór Trydencki: DS 1618; Sobór Watykański II, konst. *Lumen gentium*, 14; dekret *Ad gentes*, 5.

⁵⁷ Por. Mk 16, 16.

1259 Jeśli chodzi o *katechumenów*, którzy umierają przed chrztem, ich wyraźne pragnienie przyjęcia tego sakramentu, połączone z żalem za grzechy i z miłością, zapewnia im zbawienie, którego nie mogli otrzymać przez sakrament. 1249

1260 Ponieważ „Chrystus umarł za wszystkich i... ostateczne powołanie człowieka jest w istocie jedno, mianowicie Boskie, powinniśmy utrzymywać, że Duch Święty wszystkim daje możliwość uczestniczenia w tym Misterium Paschalnym w tylko Bogu znany sposób”⁵⁸. Każdy człowiek, który nie znając Ewangelii Chrystusa i Jego Kościoła, szuka prawdy i pełni wolę Bożą, na tyle, na ile ją zna, może być zbawiony. Można przypuszczać, że te osoby *zapragnęłyby wyraźnie chrztu*, gdyby wiedziały o jego konieczności. 848

1261 Jeśli chodzi o *dzieci zmarłe bez chrztu*, Kościół może tylko polecać je miłosierdziu Bożemu, jak czyni to podczas przeznaczonego dla nich obrzędu pogrzebu. Istotnie, wielkie miłosierdzie Boga, „który pragnie, by wszyscy ludzie zostali zbawieni” (1 Tm 2, 4), i miłość Jezusa do dzieci, która kazała Mu powiedzieć: „Pozwólcie dzieciom przychodzić do Mnie, nie przeszkadzajcie im” (Mk 10, 14), pozwalają nam mieć nadzieję, że istnieje jakaś droga zbawienia dla dzieci zmarłych bez chrztu. Tym bardziej naglące jest wezwanie Kościoła, by nie przeszkadzać małym dzieciom przyjść do Chrystusa przez dar chrztu świętego. 1257 1250

VII. Łaska chrztu

1262 Widzialne elementy sakramentalnego obrzędu chrztu oznaczają różne jego skutki. Zanurzenie w wodzie mówi o symbolicznej śmierci i oczyszczenia, a także o odrodzeniu i odnowieniu. Dwoma najważniejszymi skutkami chrztu są oczyszczenie z grzechów i nowe narodzenie w Duchu Świętym⁵⁹. 1234

Na odpuszczenie grzechów...

1263 Chrzest odpuszcza *wszystkie grzechy*, grzech pierworodny i wszystkie grzechy osobiste, a także wszelkie kary za grzech⁶⁰. W tych, którzy zostali odrodzeni, nie pozostaje więc nic, co mogłoby przeszkodzić im w wejściu do Królestwa Bożego, ani grzech Adama, ani grzech osobisty, ani skutki grzechu, wśród których najcięższym jest oddzielenie od Boga. 977 1425

⁵⁸ Sobór Watykański II, konst. *Gaudium et spes*, 22; por. konst. *Lumen gentium*, 16; dekret *Ad gentes*, 7.

⁵⁹ Por. Dz 2, 38; J 3, 5.

⁶⁰ Por. Sobór Florencki: DS 1316.

976, 2514,
1426

1264 W ochrzczonej pozostają jednak pewne doczesne konsekwencje grzechu, takie jak cierpienie, choroba, śmierć czy nieodłączne od życia ułomności, takie jak słabości charakteru, a także skłonność do grzechu, którą Tradycja nazywa *pożądliwością* lub metaforycznie „zarzewiem grzechu” (*fomes peccati*). „Pożądliwość jest nam pozostawiona dla walki, nie może ona szkodzić tym, którzy nie dają jej przyzwolenia i mężnie opierają się jej z pomocą łaski Jezusa Chrystusa. Właśnie dzięki temu «każdy otrzyma nagrodę, kto będzie należycie walczył» (2 Tm 2, 5)”⁶¹.

405

„Nowe stworzenie”

505
460

1265 Chrzest nie tylko oczyszcza ze wszystkich grzechów, lecz także czyni neofitę „nowym stworzeniem”⁶², przybranym synem Bożym⁶³, który stał się „uczestnikiem Boskiej natury”⁶⁴, członkiem Chrystusa⁶⁵, a z Nim „współdziedzicem”⁶⁶, świątynią Ducha Świętego⁶⁷.

1992

1266 Najświętsza Trójca daje ochrzczonej *łaskę uświęcającą*, *łaskę usprawiedliwienia*, która:

1812

– uzdalnia go do wiary w Boga, do pokładania w Nim nadziei i miłowania Go przez *cnoty teologalne*;

1831

– daje mu zdolność życia i działania pod natchnieniem Ducha Świętego za pośrednictwem *Jego darów*;

1810

– daje mu możliwość wzrastania w dobru przez *cnoty moralne*.

W ten sposób cały organizm życia nadprzyrodzonego chrześcijanina zakorzenia się w chrzcie świętym.

Włączeni w Kościół, Ciało Chrystusa

782

1267 Chrzest czyni nas członkami Ciała Chrystusa: „Jesteście nawzajem dla siebie członkami” (Ef 4, 25). Chrzest włącza w *Kościół*. Ze źródeł chrzcielnych rodzi się jedyny Lud Boży Nowego Przymierza, który przekracza wszystkie naturalne lub ludzkie granice narodów, kultur, ras i płci: „Wszyscyśmy bowiem w jednym Duchu zostali ochrzczeni, aby stanowić jedno Ciało” (1 Kor 12, 13).

1268 Ochrzczeni stali się „żywymi kamieniami”, „budowani jako duchowa świątynia, by stanowić święte kapłaństwo” (1 P 2, 5). Przez chrzest uczestniczą oni w kapłaństwie Chrystusa, w Jego misji prorockiej i królewskiej; są „wybranym plemieniem, królewskim kapłaństwem, narodem świętym, ludem

⁶¹ Sobór Trydencki: DS 1515.

⁶² Por. 2 Kor 5, 17.

⁶³ Por. Ga 4, 5-7.

⁶⁴ Por. 2 P 1, 4.

⁶⁵ Por. 1 Kor 6, 15; 12, 27.

⁶⁶ Por. Rz 8, 17.

⁶⁷ Por. 1 Kor 6, 19.

Bogu na własność przeznaczonym”, aby ogłaszać „dzieła potęgi Tego, który (ich) wezwał z ciemności do przedziwnego swojego światła” (1 P 2, 9). *Chrzest daje udział w kapłaństwie wspólnym wiernych.* 1141 784

1269 Stając się członkiem Kościoła, ochrzczony „nie należy już do samego siebie”⁶⁸, ale do Tego, który za nas umarł i zmartwychwstał⁶⁹. Od tej chwili jest powołany, by poddał się innym⁷⁰ i służył im⁷¹ we wspólnocie Kościoła, by był „posłuszny i uległy”⁷² przełożonym Kościoła, by ich uznawał z szacunkiem i miłością⁷³. Tak jak chrzest jest źródłem odpowiedzialności i obowiązków, tak też ochrzczony posiada równocześnie prawa w Kościele; ma prawo do przyjmowania sakramentów, do karmienia się słowem Bożym i korzystania z innych pomocy duchowych Kościoła⁷⁴. 871

1270 Ochrzczeni, „odrodzeni [przez chrzest] jako dzieci Boże, są zobowiązani do wyznawania przed ludźmi wiary, którą otrzymali od Boga za pośrednictwem Kościoła”⁷⁵, i uczestniczenia w apostołskiej i misyjnej działalności Ludu Bożego⁷⁶. 2472

Sakramentalny węzeł jedności chrześcijan

1271 Chrzest stanowi podstawę wspólnoty między wszystkimi chrześcijanami, również z tymi, którzy nie są jeszcze w pełnej komunii z Kościołem katolickim. „Ci bowiem, którzy wierzą w Chrystusa i w sposób właściwy przyjęli chrzest, trwają w jakiejś, choć niedoskonałej wspólnocie (*communio*) z Kościołem... usprawiedliwieni z wiary są przez chrzest włączeni w Chrystusa i dlatego w sposób uzasadniony zdobi ich imię chrześcijańskie, a synowie Kościoła katolickiego słusznie uważają ich za braci w Panu”⁷⁷. „Chrzest zatem stanowi sakramentalny węzeł jedności między wszystkimi, którzy zostali przez niego odrodzeni”⁷⁸. 818, 838

Niezatarte duchowe znamię

1272 Ochrzczony, wszczepiony w Chrystusa przez chrzest, upodabnia się do Niego⁷⁹. Chrzest opieczętowuje chrześcijanina niezatartym duchowym znamieniem. 1121

⁶⁸ Por. 1 Kor 6, 19.

⁶⁹ Por. 2 Kor 5, 15.

⁷⁰ Por. Ef 5, 21; 1 Kor 16, 15-16.

⁷¹ Por. J 13, 12-15.

⁷² Por. Hbr 13, 17.

⁷³ Por. 1 Tes 5, 12-13.

⁷⁴ Por. Sobór Watykański II, konst. *Lumen gentium*, 37; KPK, kan. 208-223; KKKW, kan. 675, § 2.

⁷⁵ Sobór Watykański II, konst. *Lumen gentium*, 11.

⁷⁶ Por. tamże, 17; dekret *Ad gentes*, 7; 23.

⁷⁷ Sobór Watykański II, dekret *Unitatis redintegratio*, 3.

⁷⁸ Tamże, 22.

⁷⁹ Por. Rz 8, 29.

niem (*charakterem*), który oznacza jego przynależność do Chrystusa. Znamienia tego nie wymazuje żaden grzech, chociaż z powodu grzechu chrzest może nie przynosić owoców zbawienia⁸⁰. Sakramentu chrztu udziela się jeden raz; nie może on być powtórzony.

1070 1273 Wierni wszczępieni w Kościół przez chrzest otrzymali charakter sakramentalny, który konsekruje ich do uczestniczenia w chrześcijańskim kulcie religijnym⁸¹. Pieczęć chrzcielna uzdalnia i zobowiązuje chrześcijan do służenia Bogu przez żywy udział w świętej liturgii Kościoła i wypełniania ich kapłaństwa na mocy chrztu przez świadectwo świętego życia i gorliwej miłości⁸².

197 2016 1274 „Pieczęć Pana” (*Dominicus character*)⁸³ jest pieczęcią, którą nazaczył nas Duch Święty „na dzień odkupienia” (Ef 4, 30)⁸⁴. „Istotnie, chrzest jest pieczęcią życia wiecznego”⁸⁵. Wierny, który „zachowa pieczęć” do końca, to znaczy pozostanie wierny obietnicom chrztu, będzie mógł odejść „ze znakiem wiary”⁸⁶, w wierze otrzymanej na chrzcie, w oczekiwaniu na uszczęśliwiający oglądanie Boga, które jest wypełnieniem wiary, i w nadziei zmartwychwstania.

W skrócie

1275 *Wtajemniczenie chrześcijańskie dokonuje się przez trzy sakramenty: chrzest, który jest początkiem nowego życia; bierzmowanie, które jest jego umocnieniem, i Eucharystię, która karmi ucznia Ciałem i Krwią Chrystusa, by przekształcić go w Niego.*

1276 *„Idźcie więc i nauczajcie wszystkie narody, udzielając im chrztu w imię Ojca i Syna, i Ducha Świętego. Uczcie je zachowywać wszystko, co wam przykazałem” (Mt 28, 19-20).*

1277 *Chrzest jest narodzeniem do nowego życia w Chrystusie. Zgodnie z wolą Pana, jest on konieczny do zbawienia, tak jak Kościół, do którego chrzest wprowadza.*

1278 *Istotny obrzęd chrztu polega na zanurzeniu kandydata w wodzie lub polaniu wodą jego głowy z równoczesnym wezwaniem Trójcy Świętej, to znaczy Ojca, Syna i Ducha Świętego.*

1279 *Owoce chrztu lub łaski chrzcielnej są bardzo bogatą rzeczywistością. Obejmuje ona: odpuszczenie grzechu pierworodnego i wszystkich grzechów*

⁸⁰ Por. Sobór Trydencki: DS 1609-1619.

⁸¹ Por. Sobór Watykański II, konst. *Lumen gentium*, 11.

⁸² Por. tamże, 10.

⁸³ Św. Augustyn, *Epistulae*, 98, 5: PL 33, 362.

⁸⁴ Por. Ef 1, 13-14; 2 Kor 1, 21-22.

⁸⁵ Św. Ireneusz, *Demonstratio apostolica*, 3.

⁸⁶ Mszał Rzymski, Kanon Rzymski.

osobistych, narodzenie do nowego życia, przez które człowiek staje się przybranym synem Ojca, członkiem Chrystusa i świątynią Ducha Świętego. Przez fakt przyjęcia tego sakramentu ochrzczony jest włączony w Kościół, Ciało Chrystusa, i staje się uczestnikiem kapłaństwa Chrystusa.

- 1280 *Chrzest wyciska w duszy niezatarte duchowe znamię, „charakter”, który konsekruje ochrzczonego do uczestniczenia w chrześcijańskim kulcie religijnym. Z racji „charakteru” chrzest nie może być powtórzony⁸⁷.*
- 1281 *Ci, którzy ponoszą śmierć z powodu wiary, katechumeni i wszyscy ludzie, którzy pod wpływem łaski, nie znając Kościoła, szczerze szukają Boga i starają się pełnić Jego wolę, mogą być zbawieni, chociaż nie przyjęli chrztu⁸⁸.*
- 1282 *Od najdawniejszych czasów chrzest jest udzielany dzieciom, ponieważ jest łaską i darem Bożym, które nie zakładają ludzkich zasług. Dzieci są chrzczone w wierze Kościoła. Wejście w życie chrześcijańskie daje dostęp do prawdziwej wolności.*
- 1283 *Jeśli chodzi o dzieci zmarłe bez chrztu, to liturgia Kościoła zachęca nas do ufności w miłosierdzie Boże i do modlitwy o ich zbawienie.*
- 1284 *W razie konieczności każda osoba może udzielić chrztu, pod warunkiem że ma intencję uczynienia tego, co czyni Kościół, i poleje wodą głowę kandydata, mówiąc: „Ja ciebie chrzczę w imię Ojca i Syna, i Ducha Świętego”.*

Artykuł drugi

SAKRAMENT BIERZMOWANIA

1285 Sakrament bierzmowania wraz z chrztem i Eucharystią należy do „sakramentów wtajemniczenia chrześcijańskiego”, którego jedność powinna być zachowywana. Należy zatem wyjaśniać wiernym, że przyjęcie tego sakramentu jest konieczne jako dopełnienie łaski chrztu⁸⁹. Istotnie, „przez sakrament bierzmowania [ochrzczeni] jeszcze doskonalej wiążą się z Kościołem i obdarzani są szczególną mocą Ducha Świętego, i w ten sposób jeszcze bardziej są zobowiązani, jako prawdziwi świadkowie Chrystusa, do szerzenia wiary słowem i uczynkiem oraz do jej obrony”⁹⁰.

⁸⁷ Por. Sobór Trydencki: DS 1609 i 1624.

⁸⁸ Por. Sobór Watykański II, konst. *Lumen gentium*, 16.

⁸⁹ Por. *Obrzędy bierzmowania*, Praenotanda, 1.

⁹⁰ Sobór Watykański II, konst. *Lumen gentium*, 11; por. *Obrzędy bierzmowania*, Praenotanda, 2.